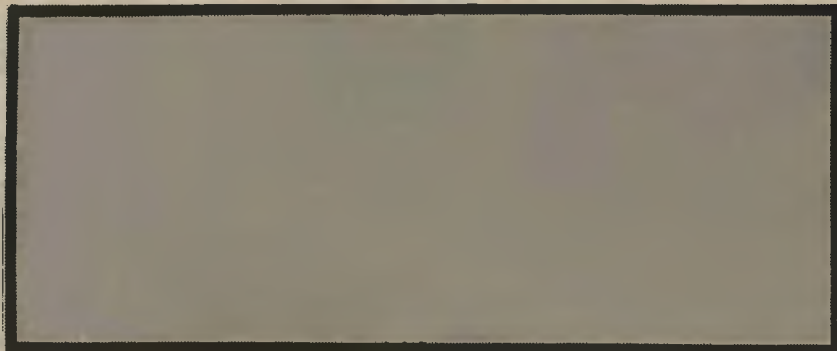


פוכטוונגר

דומה שסיפרו של הסופר היהודי-גרמני לייץ



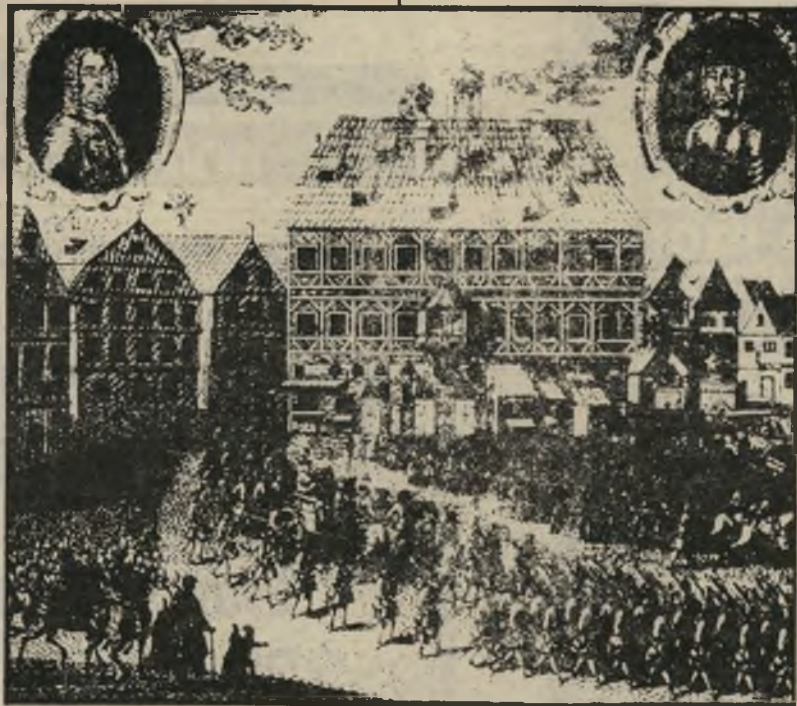
פויכטוונגר היהודי זיס(*) תואם בפרטיו

(*) ליון פויכטוונגר - היהודי זיס; עברית: צבי ארד; 338 עמודים (כריכה קשה).

ד"ר חזקיהו זושקוביץ ל"א למו היודי הרב

השונים את הדמות ההיסטורית של היהודי יוסף זיס אוסנהיימר, יהודי-חצר בן המאה ה-18, ששירת בחצר דוכס נסיכות וירטמברג, שהואשם בשיעבוד הנסיך לרצונו כמעשי כשפים, נאסר ונתבע להמיר את דתו, אך השיב אני רוצה למות ביהודי והועלה לגרום ב-2 באפריל 1738.

דמותו של היהודי זיס של פויכטוונגר, שראהאור לראשונה בגרמניה ב-1925, שימשה השראה שלילית לאחד מסקריהתעמולה של



היהודי זיס אוסנהיימר מובל לתלייה (1738) האם קיים מגע-מיני עם נוצריות?

יפוק ט"ו ס"ו ג' וזכרון ס"ב נ"ו י"ו ק"ו

שרהתעמולה הנאצי יוזף גבלס, תחת הכותרת היהודי זיס.

בתרפ"ט, ראתה אור מהדורה עברית ראשונה של היהודי זיס(**) בתרגומו של המשורר מרדכי אבישאל, תרגום העולה עשרת מונים על תרגומו העכשווי של צבי ארד.

סיפרו של פויכטוונגר הוא מסע לעתיד הגרמני, באמצעות סיפור מן העבר. את סימניו של המסע אפשר לאתר באחד מקיטעי בית-הכלא, שם הוא כותב: כשנשאל אם קיים מגע מיני עם נוצריות, הסתכל בשופטים בתמיהה. הדיק האוסר מגע זה לא היה זכור לו, שכן לא הופעל...

היהודי זיס זו אסירה צינית בגרמנית, שקדמה לזמנה וקרמה לאירועים ההיסטוריים, שאותם הביאה לאוויר העולם תורת הגזע הגרמנית.

פויכטוונגר, שהיה סופר בעל חושים מחודדים, ידע כי באמצעות סיפור-היסטורי הוא עשוי להציג את הגיון שבראיית-העולם הגרמנית את היהודים.

בחיודי זיס מצוי עוקץ גרמני נוסף, הלא הוא דמותו של ולטר רטנאו, שרהחוק הגרמני ממוצא יהודי, שנרצח בידי לאומנים גרמניים בשנת 1922.

פויכטוונגר, בלשונו העוקצנית, מעמת את ההומוריהשחור היהודי עם האטימות הגרמנית, אחרי מתן גורדינו של זיס: כשהוציאו אותו מהאולם החומה, שמע זיס בעורפו את דיברי הלעג של פלוז: הוא אמר, היהודי, כי לא נובל לתלות אותו גבה מעמוד התלייה. אנחנו נראה לו כי בן נובל!...

סיפרו של פויכטוונגר הוא משל היסטורי ואבן-מצבה לתרבות ולחוכמה יהודית של מרכז אירופה, חוכמה, שמן הסתם נוקקה לגלותיות, כדי להתקיים (במישפטו מתגרה היהודי זיס בשופטיו, כאשר הוא מספר להם על כלבו, הנימול, שקיים מגע עם נשים נוצריות).

(**) ליון פויכטוונגר - היהודי זיס; עברית: טובה: מרדכי אבישאל; הוצאת שטיבל, תרפ"ט.

מאת דן עומר